



אור ההליכות

לקי

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 1, קרית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש כסלו התשע"ו
גליון מס' 98

מ"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

אור החנוכה - אור האמת והמנהיגות



"ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם".
לפרשת מקץ ישנן שתי הפטרות:
כשאינה חלה בתוך ימי החנוכה -
ההפטרה מספר מלכים, ובה מתוארת
עלייתו של שלמה המלך לגדולה
ולחכמה. וכאשר פרשת מקץ חלה
בתוך ימי החנוכה - ההפטרה מספר
זכריה, ובה מתוארת מנורת הזהב
המפורסמת שהפכה לימים לסמל
המדינה.

מנורת הזהב

בספר זכריה (ד, ב) מתוארת מנורת
הזהב כבעלת שבעה קנים ובראשה
גולת שמן, שממנה יונקות פתילות
שבעת הקנים את שמנם להאיר.
תמונה זו מסמלת שפע והתמדה
באור, כדי להזכירנו שאור ישראל
לעולם לא יכבה. וזאת עלינו לדעת,
כי אף שיש מה ללמוד מחכמות
הגויים, אל לנו לזנוח את אוצרותינו
הרוחניים. בימינו נדמה, כי התרבות
המערבית היא התרבות הנעלה
והמתקדמת ביותר, ולפיכך רבים
נוטים לאמץ את כל רעיונותיה
והשקפותיה ללא בחינת מובאן
ותכליתן.

אור המנורה ואור החנוכה, נועדו
להזכיר לנו את אור האמונה והנצח,
אור הקדושה והרוחניות, להזכירנו
לברור היטב את המידות וההשקפות
שאנו בוחרים לאמץ מתרבות המערב.
אורות אלה נועדו להזכיר לנו להדליק
את אור היהדות בנפשנו ולהאיר בו
לזולתנו. אור המנורה מסמל אור
שעתיד להתחזק עוד ועוד, והוא רמז
לצימאון לחכמה ולדעת שילך ויגבר
ככל שהתרבות המערבית תלך
ותשקע בשפל הבהמיות. עוד יבוא
יום, ואור הדעת, ואור האמת
והאמונה, יאיר לעם ישראל ולכל באי
עולם.

עליית יוסף ושלמה

כאמור, הפטרת פרשת מקץ שאינה
חלה בחנוכה היא מספר מלכים (מל"א
פרק א), ובה מתוארת עלייתו של
שלמה המלך לחכמה וגדולה. כנראה
ביקשו מסדרי ההפטרות להשוות בין
עלייתו והצלחתו של יוסף הצדיק
בזכות חכמתו, לבין עלייתו של שלמה
המלך, שאף היא בזכות חכמתו הרבה.
מהפטרה זו קמה וניצבת שאלה בדבר
דמות המנהיג המדיני לעם ישראל:
האם מנהיגים מדיניים (פוליטיקאים)
יכולים להיות בעלי ערכי רוח ומוסר?
או שמא נגזר עלינו שכל מנהיג
פוליטי נגוע בחוסר יושרה ולעתים
אף במעשי שחיתות ממש? התשובה
מהפטרת חנוכה שבזכריה, "ושנים

לפרעה שעליו להתכונן לקראת שנות
הרעב ולמלא את מאגרי המזון בשנות
השובע. פתורנו ועצותיו מתקבלות
על לב פרעה, והוא ממנה את יוסף
למשנה למלך. מחכמתו של יוסף אנו
למדים מנהיגות חברתית ומדינית. על
המנהיג לשים את טובת העם בראש
מעייניו, ולדאוג מראש לכל צרכיהם.

מנהיגותו של שלמה

שלמה המלך מתחנן אל ה' בראשית
דרכו שייתן לו חכמה לשפוט את
העם. בהפטרה מספר מלכים, שלמה
מתמודד עם שתי נשים, וכל אחת
טוענת שהילד שמת לבילה הוא של
חבירתה, והילד שנותר בחיים הוא
שלה. שלמה מורה לחתוך את הילד
החי לשניים, ואז מתגלה האם
האמיתית שזוועקת שלא לחתכו
ומתחננת שישאירוהו בחיים ויתנוהו
לחבירתה. אז ידע המלך שלמה את
האם האמיתית ופסק לטובתה.
בחכמתו, השכיל שלמה לשפוט את
העם בצדק.

באגדה מסופר על שלשה ידידים
שהטמינו את כספם בפונדק, ברם הם
גילו שכספם נעלם. הם החלו לחשוך
זה בזה, ולבסוף הגיעו למשפט לפני
שלמה המלך. שלמה סיפר להם סיפור
על אהוב ואהובה, האהוב עמד
להפליג לארץ רחוקה, ולפני שנסע
כתר ברית עם אהובתו שלא יתחתנו
אלא ברשות הזולת. עברו שנים,
ואדם שלישי ביקש לשאת את אותה
אהובה. היא התנתה את נישואיה
ברשות אהובה הראשון, וכשלבסוף
מצאווה, הציעו לו כסף וזהב בעבור
הסכמתו לוותר על אהובתו. האהוב
הראשון הסכים לוותר, ומתוך
הערכתו לנאמנות האשה, אף סירב
לקחת את הכסף וזהב בעבור
הסכמתו.

שלמה המלך שאל את שלושת
הידידים: מי לדעתכם הנעלה ביותר
מן השלושה - האהוב שוויתר,
האהובה ששמרה אמונים או האהוב
השני שהסכים לכבד את חברית
שנכרתה עם האהוב הראשון? אחד
מהידידים השיב, הנעלה ביותר הוא
האהוב הראשון שהסכים לוותר על
הכסף וזהב. מיד זיהה שלמה המלך
שהוא הגנב, כי על-פי תשובתו גילה
שהוא חומד ממון.

יוצא איפוא, כי אור החנוכה בא
ואומר, נא לא לכבות את האור של
היהדות, נא להדליק את האור של
היהדות. יש לה מה לתת לעולם
ולאנושות, ולכן האור הולך ומתרבה
יותר ויותר. הפך הקטן הופך להיות
אור גדול.

מנהיגותו של יוסף

יוסף נמכר בארץ מצרים לפוטיפר שר
הטבחים. פוטיפר מזהה את
כשרונותיו ומפקיד בידיו את כל ביתו.
ברם, למרות מעמדו והצלחתו, יוסף
נלקח לבית הסוהר לאחר עלילות
אשת פוטיפר כנגדו. גם בבית הסוהר
קרנו של יוסף עולה, ושר בית הסוהר
ממנה את יוסף להיות אחראי על כל
האסירים. בבית הסוהר, חולמים שר
המשקים ושר האופים חלומות, ויוסף
פותר להם את חלומותיהם. שר
המשקים חוזר לבית פרעה ושוכח את
יוסף.

לימים, חולם פרעה חלומות
שטורדים את מנוחתו, ואין בכל
יועציו מי שיפתור לו את חלומותיו.
שר המשקים נזכר ביוסף, והוא מובא
לפני פרעה. יוסף מודיע לפרעה
שהצלחתו בפתרון חלומות היא מאת
אל-עולם: "בלעדי, א-להים יענה את
שלוש פרעה". יוסף אינו חושש
להזכיר לפני פרעה האלילי את שם
ה', והוא ממשיך בזאת את קריאתו
של אברהם אבינו לכל באי עולם
ש"בשם ה' א-ל עולם".

יוסף מגלה לפרעה כי לפנינו שבע
שנות שובע ושגשוג, ולאחריהן שבע
שנות רעב קשה. יוסף מוסיף ומייעץ

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית מדרש לדיני
ממונות

מכון מש"ה
לחקר משנת
הרמב"ם

מכון תורני
לחקר מנהגי
העדות בישראל

שיעורי תורה
תלמוד תורה
ויכולל אברכים

שבטות עיון
וירחי בלה

מפעלים לטיפוח
אהבת ישראל
וארצו

קרנות מחקר
עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש
לזכרו של הבחור הנעים

עורך חמדי נע"ג

נדרת המשפחה

סכלותם, לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות... וחי' ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרה... ודורשין... דברים אשר אם ישמעו העמים יאמרו 'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה...'; ומי יתן ושתקו כיון שאינם מבינים, 'מי יתן החרש תחרישון ויתחי לכם לחכמה' [איוב יג, ה]... ודורשין בפני ההמון בדרשות ברכות ופרק חלק וזולתם כפשוטם מלה במלה.

תפיסת הדרשות בימינו

מנהג הדרשנים בימינו, ללמד לעם את דרשות ברכות ופרק חלק וזולתם כפשוטם, הוא מן המפורסמות, ולא אחת אנו נתקלים בדרשן בעל חזות רבנית מהודרת, שמתבקש לומר "דברי תורה" באירועים שונים, ובמקום דברי תורה אנו שומעים הזיות והבלים למכביר. ולא רק דרשנים. לא אחת שמעתי רבנים בעלי שם, מגדולי רבני ארץ ישראל, שמסבירים לעם את דרשות חכמים כפשוטן! אוי לה לאותה בושא, אוי לה לאותה כלימה! האין מחשבה בעם ישראל? האין חכמה ודעת בקרב נושאי הדת? הייתכן שגם בדורנו קמה וניצבה נבואת ירמיה (ב, ה) "ותפשי התורה לא ידעוני"? ומדוע קריאתו המדהדת של אברהם אבינו "בשם ה' אל-עולם" לא נשמעת בבתי המדרשות של עולם התורה? יהי רצון מלפני ה' יתברך, שנזכה לראות בימינו את הדר התורה וזהרה במלא הוד יפעתה וכלילות שלמותה, "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שקם אקד" (צפניה ג, ט).

"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" בהמשך דבריו, הרמב"ם מלמדנו שראוי לאיש האמת לשאוף תמיד להבנת המושגים הערבים הללו: "ואם הסיר ה' המסך מעל לב מי שרצוי לפניו, אחרי שהכשיר עצמו בלמודים, בין מהם לפי כח שכלו. ואין לאדם לעשות עם הלמוד וההשתדלות בעסק ג'ת: בעסק התורה, אלא לכוון את לבו לה', ויתפלל לפניו ויתחנן שיחנהו דעת ויפנהו, ויגלה לו הסודות הכמוסים בכתבי הקודש, כמו שמצאנו דוד ע"ה עשה כן, והוא אמר ו' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'..." [תהלים קיט, יח].

מוסר הרמב"ם לדרשנים

הרמב"ם בהקדמתו לפרק חלק מגלה את דעתו ביחס לדרשני ימינו, ונראה שכדאי שדרשני ימינו יתנו דעתם על דבריו המאלפים: "וממה שאתה צריך לדעת, שדברי חכמים ע"ה [בדרשותיהם] נחלקו בהם בני אדם לשלש כיתות: הכת הראשונה... מבינים אותם כפשוטם... ולא עשו כן אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים... ואע"פ שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות, עד כדי שאם תספרנו כפשוטו להמון העם, כל שכן ליחידיהם, היו נדהמים בכך ואומרים 'היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים'?" (עמ' קלו).

מחשיכים זוהר התורה

והרמב"ם ממשיך: "והפת הזו - רחמנות על

ארבע מטרות היו לרב אשי בחיבור התלמוד לדעת הרמב"ם: (א) ביאור המשנה. (ב) פסיקת ההלכה. (ג) ביאור הכללים והראיות שבהם חידשו דינים מן המשנה בכל דור ודור, וציון הגזירות והתקנות שנעשו מימי ר' יהודה הנשיא ועד חתימת התלמוד. (ד) עיון בדרשות חכמים. הרמב"ם בהקדמתו לפירושו למשנה מאריך בביאור מטרות חכמים בדרשותיהם. הוא מזהיר אותנו לבל נטעה לספור שעניין הדרש שהובא בתלמוד הוא "קל חשיבות, או שתועלתו מעטה", אלא הוא "לתכלית גדולה מאד", הואיל והוא "כולל מן הרמזים העמוקים והענינים הנפלאים, לפי שאם יעיוין עיון מעמיק באותם הדרשות, יובן מהם מהטוב המוחלט מה שאין למעלה ממנו...". ברם, אם נתבונן בדרשות חכמים במבט שטחי, כלומר "בפשוטם, תמצא בהם נגד המושכל מה שאין למעלה ממנו" (עמ' יט).

מדוע הסתירו את החכמה?

הרמב"ם מסביר שחכמים "עשו כך לענינים נפלאים, האחד לעורר הבנת הלומדים, וגם לשוץ עיני הכסילים אשר לא יוארו לבותיהם לעולם, ולו תוצע לפניהם האמת היו סוטים מעליה כפי חסרון טבעם... לפי שאין שכלם שלם עד כדי לקבל את האמת על בוריה... ולמד על ענין זה ממאמר שלמה 'דבש ונחל תחת לשונך' [ש"ה"ש ד, יא], ופירושו... שהמושגים הערבים, שהנפש מתענגת בהם כעונג חוש הטעם בדבש וחלב, ראוי שלא יאמר... וזהו אמרו: 'תחת לשונך'..." (שם).

הרב אליקים צדוק יצ"ו

מעש, על שניאות בטובת עין ובחפץ לב למסור את הדברים לפרסום לתועלת הרבים. ויהי רצון שנשכיל לאמץ את הדרכתו של רבי אלעזר (סנהדרין יד ע"א) 'לעולם יהי קבל וקנים'.

ב"ה, יד תמוז תשל"ב

כבוד ידידי ר' שלום עפרוני נ"י, כנחר שלום.

הנני מודה לכבודו על ברכותיו ואיחוליו. אשר למסיבה, איני מן המחבבים את הדברים הללו, ומעדיף אני לשבת בבית ולעסוק במשהו מאשר להכשיל אחרים לספר עלי דברים שאינם בי, כמנהג ארץ ישראל. ולא עוד אלא שהימים הללו ימי בין המצרים ואינם מתאימים למסיבות, ולאחר בין המצרים 'כיוון דפליג פליג' (=כיוון שהתרחק התרחק), ובוודאי שאין עוד טעם לדבר. לכן יהי בעיינינו כאילו עשינו, ותודה על עצם הרעיון.

בכבוד רב, יוסף קאפח

למה תתראו?

במהלך חודש כסלו קוראים אנו את פרשיות השבוע שבמרכזן עומדת דמותו של יוסף הצדיק, עליו אמרו חז"ל 'דלא שלטא ביה עינא בישא (ברכות כ ע"א). בנערותו הביא עליו יוסף את קנאתם ושנאתם של האחים, ונראה שאחרי השיעור שלמד על בשרו, השתדל שלא תעלה קנאתו על לב אדם, על אף תפקידו הציבורי הרם.

המכתב שיצוטט להלן, יש בו כדי לאלפנו בינה אודות תכונת הצניעות וההיחבאות אל הכלים של מו"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל, שהשתדל כל ימיו להלך בצדי הדרך, ועשה מלאכתו מלאכת שמים בחריצות ובצניעות ולא פנה אל רהבים וְשָׁטִי כזב. הדברים בולטים שבעתיים דווקא על רקע 'מנהג המדינה' שלפיו מתארגנים בספונטאניות מופלאה ערבי הוקרה, אירועי הצדעה, חגיגות יובל וימי הולדת (גם מושג זה מקורו בפרשיות השבוע של חודש כסלו). לאישי ציבור שונים, גם תורניים, הדוגלים בשיטת 'הללך זר. ולא - פיק' (על פי משלי כז, ב). אירועים אלו מלווים בהפקת אלבומי הנצחה, עריכת מצגות וכתובת

בשורה משמחת לשוחרי משנת הרמב"ם

בימים אלו ממש מתקיימים בכל רחבי הארץ לימוד רמב"ם יומי בבתי הכנסת התימנים. לימוד זה אינו כרוך בשום תשלום, אלא רק ברצון ובהתמדה! אם ברצונך להקים שיעור במקום מגוריך ולהיות חלק מפרויקט גדול, ולקבל ספר הלימוד הרמב"ם של משנה-תורה במתנה בכל תחילת ספר. לפרטים נא צור קשר עם עותניאל: 0524-700429

בשורה חשובה ומשמחת

מכון משה שמח לבשר שיש עתה קו טלפון ייעודי להאזנה לשיעורי מו"ר הר"ג רצון ערוסי שליט"א בנושאים שונים בהלכה, בהשקפה, באקטואליה, משפט ופסקים. מס' הקו: 0799-110-110 השירות הוא 24 שעות ביממה והוא בעלות שיחה טלפונית רגילה. הוי כל צמא לכו למים ואין מים אלא תורה, ואין תורה נקייה זכה, ברה ומאירה כמשנת רבנו הרמב"ם.

חדש

הלכות המועדים

על פי משנתו ההלכתית של הרב יוסף קאפח מאת: הרב ד"ר חננאל סרי הי"ו

לפרטים: מכון משה 03-5351119 אתר נצח ישראל www.net-sah.org

עיקר ההקפדה בנושא זה היא **שלא להציק** לבעלי חיים סתם, אבל כשיש צורך לאדם הוא רשאי להשתמש בבעלי החיים כל עוד אינו מוסיף על צערם. ההיתר שניתן כבר בספר בראשית למשול בבעלי החיים, לא נובע לדעת הרמב"ם מהיות האדם נזר הבראה ותכלית כל הנבראים. לדעתו, מחשבה כזו היא טעות שמתעלמת מגודלו העצום של היקום לעומת האדם. לא סביר לדעתו שבריאה עצומה כזו נבראה רק למען האדם, וצריך מידה של צניעות כדי להבין שקצרה הבנתנו מלדעת מהי מטרת היצירה הגדולה הזאת של הבורא (מורה הנבוכים ג, יא).

נסיים **במעשה שהיה**. באחד הימים עסקו בתימן בלימוד הלכות שחיטה, והתעוררה מחלוקת האם מצות השחיטה נקבעה משום צער בעלי חיים כדי להקל על הבהמה את ייסוריה ולמנוע דרכי המתה משוונות, או שיש לחפש סיבה אחרת. מהר"א (מארי יחיא אלאַגַנִץ) זצ"ל, אחד מגדולי מורי ההוראה בתימן, טען שהיא משום צער בעלי חיים, ומולו טען נער צעיר ומבטיח, הרב **יוסף קאפח**, שאינה משום צער בעלי חיים. הויכוח נמשך עד סופו של היום מבלי שהוכרע, וכולם התפזרו לבתיהם. כעבור מספר שעות נשמעו דפיקות בדלתו של מהר"א. הוא ניגש לפתח, והנה עומד שם הרב קאפח הצעיר כשבידיו תיבה קטנה וסכין שחיטה. בקשתו הייתה שמהר"א יבדוק את סכינו אם כשרה היא לשחיטה ואין בה פגימה, כי הוא זקוק לה לצורך שחיטתם של עכברים שתפשו וברצונו לעבד את עורותיהם; שהרי אם אכן טעם השחיטה משום צער בעלי חיים, הרי שגם כשהוא רוצה את עורותיהם של העכברים, יש להמיתם על ידי שחיטה כהלכתה. מהר"א צחק לחריפותו של הנער ולרִאָתו המבריקה, כי לא שמענו מעולם מי שיצריך שחיטה למטרות כאלה. וכך נפרדו איש לדרכו.

(הל' רוצח ושמירת נפש יג, יג), פסק הרמב"ם שמצות **פריקת בהמה** קודמת למצות טעינתה מחדש של בהמה אחרת, משום שבפריקה יש התחשבות בצער בעלי חיים; אולם מצד שני, אם הבהמה צריכה לטעון שייכת ליהודי שהוא שונא, עדיף להקדים את הטעינה כדי לכוף את יצרו הרע. גם כאשר מדובר בפריקה של בהמת גוי אין מצוה לפרקה למרות צער הבהמה, ופורקים אותה רק משום החשש מאיבת הגוי (שם הלכה ט'). צירוף הלכות אלו נראה כמתאים למצוה מדרבנן, שחיובה מוגבל ולא מוחלט. כך נראה גם מהלכות שבת (כה, כו). שם, במקרה שבהמה נפלה לבור בשבת, עדיף שיביא לה מזון לבור, ורק כשאין אפשרות להאכילה שם, התירו חכמים משום צער בעלי חיים להביא כרים וכסתות ולהניחם תחתיה כדי שתוכל לטפס ולצאת מהבור. מדובר בהיתר של איסור דרבנן בלבד (ביטול כלי מהכנו, הפיכתו למוקצה. ראה שם הלכה כג), ולא התירו להעלותה בידו. ה'אור שמח' העיר שחכמים הקפידו יותר על צער הבהמה בהלכות שבת בשל העובדה שהתורה הזכירה בשבת גם את מנוחתה של בהמת ישראל.

לעומת מקומות אלו, **במורה הנבוכים** (ג, יז) כתב הרמב"ם שצער בעלי חיים הוא ערך מדאורייתא, וראיתו – מתוכחת המלאך לבלעם על שהכה את אתונו. הרמב"ם הביא זאת במהלך הצגת שיטתו שהשגחה פרטית יש רק לבני אדם, ואילו לבעלי חיים ישנה רק השגחה כוללת על המין שלא יוכחד (הפעם לא נאריך בשאלה זו). הרמב"ם מסביר שם, שאין להקשות מהעובדה שגערו בבלעם על שהכה את אתונו, שכן שם ההקפדה היא על האדם שנהג באכזריות, וכלפיו כאדם פרטי יש טענה ואין ההקפדה על צערה של הבהמה. יש מפרשים שלמדו מכאן שגרימת צער ישירה לבעל חיים אסורה מן התורה, שכן יש בה אכזריות של האדם, אולם התערבות למניעת צער מהבהמה לא קיימת מן התורה ורק חכמים הרחיבו אותה.

"צער בעלי חיים" הוא מושג שבימינו מעלה תחושות מעורבות. ישנן תנועות הדורשות רגישות קיצונית לצער זה, עד שהן מציעות עמדות מעוותות שהכל מבחינים שהן גורמות לבני אדם סבל מיותר. מצד שני, קשה להתעלם מצערם של בעלי חיים ולהביא את עצמנו לידי קהות חושים וחוסר רגישות, שבסופו של דבר יכולים להתפרץ גם כלפי בני אדם. כמו בכל נושא מורכב עלינו לחפש את דרך האמצע בעזרתו של האוצר שהפקיד בידינו הקב"ה – תורתו הקדושה.

דרישה אנושית בסיסית וכלל עולמית בנושא זה מצויה כבר בתוך שבע מצוות בני נח, שהרי אחת מהן היא איסור אָבֵר מן החי (בראשית ט, ד) – איסור שנראה כמיועד להגביל את האדם שישולט ומשתמש בבעלי החיים ודורש ממנו לחפש דרך שתמצאם את צער בעלי החיים הכרוך במעשיו. אך מה בנוגע לתרי"ג מצוות של עם ישראל? לכאורה במבט ראשון ברור שאם לגויים יש דרישה כזו, הרי שלשלא כבודאי חייבת להיות רגישות דומה אם לא גדולה יותר, שהרי עם ישראל אמור להיות מקודש יותר וממילא גם גדור יותר (ראה הל' איסורי ביאה יד, יב, והל' מלכים ט, א). אולם הדברים לא הכרחיים, שכן כשמדובר במערכת מצוות שונה לגמרי, ייתכן שבמערכת הכוללת יש שכלול וקידמה מבלי שהדבר יהיה ניכר בכל פרט ופרט (ראה בספרו של הרב אהרן ליכטנשטיין, באור פניך והלכות, עמ' 38-45). הגישה הראשונה, הרואה בתורת ישראל דרישה קפדנית יותר בכל התחומים, נפוצה יותר; אולם הייתה בשאלה זו התלבטות, כפי שמצאנו שנחלקו חז"ל בשאלת צער בעלי חיים האם הוא אסור מדאורייתא או מדרבנן (ב"מ לב, ב).

מפרשי **הרמב"ם** דנו בשיטתו על פי דבריו במספר סוגיות. בהלכות פריקת משה של בהמה שנפלה

כוס ברכות
למשפחות הדגולות ידידי הליכות
רבי יהודה בכמ"ר שלום ונו"ב נעמי עוזרי
יצ"ו
רבי יוסף ב"ר שלום ונו"ב יונה צדוק יצ"ו
בהולדת הנכד
יסכה שתחי'
בת לידידנו הדגול חבר הנהלת הליכות עם
ישראל
רבי נועם עוזרי ה"ו ונו"ב אודליה מנב"ת
תזכו לראות דורות ישרים ומבורכים.
המאחלים - מערכת אור ההליכות

הששמחה במעונם
למשפחות הדגולות
משפחת רבי יוסף דרין ונו"ב תקוה מנב"ת
משפחת הרב חיים שאלתיאל רב מלון דן-
ירושלים
ונו"ב סגלית חמדה מנב"ת
ולסבים היקרים
רבי יוסף שאלתיאל ה"ו ונו"ב שלומית מנב"ת
מ"ר הרה"ג רצון ערוסי ונו"ב הרבנית שרה מנב"ת
מרת סעדה - אושרה ערוסי שתלית"א
מרת חממה - יונה דרין בכמ"ר סאלם קלון מנב"ת
רבי שלום עוזרי ונו"ב שרה מנב"ת
בנישואי הבנים הנכדים
החתן הבחור היקר יאיר דרין יצ"ו
והכלה יהודית לבית שאלתיאל שתחי'
תזכו ויתקיים בכס
עֲטֶרֶת זָקִינִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתֵם
המאחלים - מערכת אור ההליכות

העלון מוקדש
לרפואת
ר' טוב ב"ר עזרי
צדוק יצ"ו
הקב"ה ישמע תפילות
עמו בית ישראל
וישלח לו רפואה
שלמה
ויחזקהו ויאמצהו
לעבודתו יתברך בתוך
שאר חולי עמו ישראל.
מערכת
אור ההליכות.

מערכת
אור ההליכות
משתתפים באבלו של
פרופ' זהר עמר יצ"ו
בהסתלק עליו אביו,
איש אציל וחכם ונקי
דעת,
ר' יוסף עמר ע"ה
ה' ינחמו נחמה שלמה
ולא יוסיף לדאבה עוד.
תהא נשמתו צרורה
בצרור החיים.

ברכות להורים היקרים
ידידי "הליכות עם ישראל"
ר' משה פרחי ונו"ב אביגיל מנב"ת
ר' אברהם מעצרי ונו"ב מרים מנב"ת
בבוא בניהם בכללות
ידידנו המסור
מעורכי העלון אור ההליכות
החתן היקר אריאל פרחי הי"ו
וכלתו הדגולה רעות מנב"ת
ושיאה בית זה לתפארת המשפחות
הדגולות.
המאחלים
מערכת אור ההליכות

אנו שמחים להודיע על קיום
"ירחי כלה חורף"
בהשתתפות:
מ"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
רבה של קרית אונו חבר מועצת הרה"ר לישראל
ויו"ר הליכות עם ישראל
שיתקיים אי"ה מיום רביעי ועד מוצ"ש
כ"ז-ל' כסלו (9-12.12.15)
במלון 'שערי ירושלים'
לפרטים והרשמה:
מוטי - 052-9426613

הכנס השנתי העולמי
לדיני ממונות ה-25
בנושא: מינויים ציבוריים ונבחרי ציבור
במשפט ובהלכה
יתקיים אי"ה מיום רביעי ועד מוצ"ש
ד' - ז' טבת תשע"ו
(16-19.12.15)
במלון "רמדה" בירושלים.
לפרטים: משרד העמותה 03-5340819

בפתח?
(2). אדם אשר שוהה בקרן רכבת בארץ ישראל, והגיעה שעת הדלקת הנרות - מה יעשה? האם יניח נר לפניו וידליק? החברה מסכיבה תמקה עליו. מה דינו?
ת. (1). אם יש לו מי שידליק עליו בבית - דיו, הואיל והוא עראי בסופר, (ולא) [ואין זה] כמו שהות בבית מלון או במקום עבודה.
(היה ו) [אם] הוא ערירי, ואם הוא יתעכב בסופר עד סוף זמן הדלקת הנרות, כלומר לא יוכל להגיע לביתו כדי להדליק - יבקש מהנהלת ה'סופר' שידליקו עבורו ועבורם, בפתח של הסופר. לענ"ד הם ישמחו על כך.
(2). אם הוא ערירי, שאין מי שידליק עליו בביתו, אז ידליק בקרון, לפי הגר"ע יוסף, אפילו [אע"פ] שהרכבת נוסעת. ולענ"ד רק כשהיא חונה.
ש. אם הבעל מדליק נרות בבית, האם הוא מוציא ידי חובה את אשתו גם אם אינה נוכחת עמו בזמן הברכה? הבעל והאישה עובדים במשמורת. באחד מערבי החג שניהם אמורים לעבוד במשמרת ערב ויסיימו רק בבוקר. כיצד עליהם לנהוג לעניין ברכת נרות חנוכה? האם אפשר לצאת ידי חובה בשמיעת ברכה מרכזית על נרות חנוכה בעבודה?
ת. כל אחד מבני הבוגרים, בעל, אישה או בניס בוגרים, ידליק בזמן בבית, ויוציא ידי חובה כל יתר בני הבית, למרות שאינם נוכחים בעת ההדלקה. וכל מי מבני הבית שלא נכח בעת ההדלקה, ישתדל לראות הדלקה בכל מקום שהוא, או ישתתף עמם.
ש. בנותיב"ה הצנועות, אך אינן חושבות שחובתן ללבוש צנוע חלה גם כאשר הן בבית. לדעתן, כאשר הן בבית, מגיע להן חופש והן יכולות להסתובב עם מכנסים קצרים, שרוולים קצרים - טפח מהכתף - וצווארונים שהן כה גדולים שכתף אחת תמיד נחשפת מפאת רוחבן. כאשר אני מסביר להן שאין הבדל בין היותן מחוץ לבית להיותן בבית, הן לא מסכימות, כי לדעתן אסור שגבר זר יראה אותן פן ירגיש משיכה להן עקב התלבושת הלא צנועה. אבל בבית אין גבר זר כלשהו לכן מותר להן "להשתחרר" מחובת התלבושות צנוע ה"חונקת" אותן לדעתן. אבקש ממאיר למקל את העומד מאחורי חובת בנות ישראל להתלבש צנוע. אגב, גם מרגיז אותן שגבר יכול ללבוש לא צנוע, ואפילו ללכת ללא חולצה כלל.
ת. מבחינה עקרונית הן צודקות. מבחינה מעשית, "השתחררות" מלבוש צנוע בבית, גורר אחריו שחיקה ביחס ללבוש צנוע, כשיש זרים. זהו דרכו של עולם.

ש. אני עורכת מסיבת חנוכה במועדון קשישים, ב-ג' חנוכה בשעות הצהריים.
שאלות: האם מותר להדליק נרות חנוכה בשעת צהריים? (ליצירת אווירה).
האם מותר לברך הברכות בלי שם ומלכות?
ת. להדליק בלי ברכה, כמספר הנרות של ערב לפני כן.
ש. מאין אנו לומדים בדעת הרמב"ם מה קודם - הדלקת נר שבת או נר חנוכה? (האם ניתן להסיק מדבריו את שתי האפשרויות?).
ת. הפלל הוא "תדיר ושאינו תדיר" - תדיר קודם. ואין נר חנוכה מקודש יותר מנר שבת. ועובדה שבחנוכה שחל בו ר"ח טבת בשבת, מקדימים הקריאה של שבת ואח"כ קריאה של חנוכה, והחילוקים שנאמרו בין זה להדלקת נרות דחוקים מבחינתו של רבינו.
ש. לפני כעשר שנים או יותר פנינו למאיר יוסף זצ"ל בשאלה טלפונית, כיצד לנהוג לגבי הדלקת נרות חנוכה בערב שבת, שבו היינו אמורים לשהות מחוץ לעיר מרחק של יותר משעה נסיעה. עד כמה שאנו זוכרים, הנחיותיו הייתה לבקש מאדם שיכול להדליק בביתו את הנרות ולשהות שם זמן מה, וכך באמת נהגנו. אם אני לא טועה, דאגנו גם להשתתף בפרוטה אצל המארחים. עד כאן [תוך הדברים], רק שאנו לא זוכרים דיוקים אחרים אם היו. מה דעת הרב על כך ומה יוכל להוסיף? אני שמעתי שהנחית הרב [הרב ערושין] שוה.
ת. אכן הוראתי, לענ"ד, היא כדלקמן: כל שאינו שובת בביתו כלל ועיקר באותה שבת, לא הוא ולא בני ביתו, אינם חייבים למנות שליח להדליק נר חנוכה בביתו, כי אין החיוב על הבית הריק. אפילו מזהו אין קובעים בבית ריק מאדם. ולכן ידליק האדם במקום שבו הוא שובת, או בפני עצמו או על ידי שישתתף בפרוטה עם המארח.
רק אם דעת בני הבית לשוב במהלך ליל שבת לביתו, ימנה שליח להדליק בביתו, משום שכשיחזור לביתו ואין נר חנוכה, יחשדו בו שלא הדליק נר חנוכה.
ש. בימי החנוכה אני אהיה ב'מילואים' בתרגיל בשטח ולא בתוך בסיס. שאלתי היא, האם אני מחויב בהדלקת הנר בתנאי שטח שאין בו מבנה מגורים? רוב הזמן אנו שוהים על גבי רכב או נגמ"ש. האם אני יכול להחשיב את הרכב כמו בית ולהדליק בו נרות חנוכה?
ת. אם כל ערב בזמן הדלקת נרות חנוכה תימצא בפעילות, ולא תהיה באוהל או בבית - אתה פטור מנר חנוכה, ואתה יכול לצאת ידי חובה על ידי ביתך.
ש. שמעתי בשיעור באתר, כי בבית שבת אפשר מעיקר הדין להדליק נרות חנוכה בתחילת השקיעה. התקשיתי בחידוש זה שלענ"ד הוא מסעיר. ינחא לבה"ג [בעל הלכות גדולות]

אנו פונים לכל מי שבידו כתיב יד, תשובות, תמונות מאירועים שונים ו/או הקלטות וידאו או אודיו של מו"ר הר"ג יוסף קאפח זצ"ל
שילח אלינו בדואר אלקטרוני:
orhalichot@gmail.com
או בדואר לת"ד 211 קריית אונו
לפרטים נוספים: 054-2443930
מי שלא מעוניין בפרסום תמונות האנשים המצולמים, יש באפשרותו לערוך את התמונות על מנת להשתמש בתמונת מו"ר הגאון זצ"ל בלבד.
ברוכים יהיו המזכירים את הרבי

אור ההלכה
הליכות עם ישראל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו 211, 55100
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעזר רצהבי, ישראל והב, שמואל חמדי, אריאל פרחי.
טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com
מספר המערכת בספרייה הלאומית: 2789255
כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

לכו אל יוסף. אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּם

(3). מה היה סדר הלימוד בתימן במסגרת של ישיבות או לימוד עצמאי?
בברכת התורה,
נר בן אשר יהודה,
ישיבת בית-אל
לקי
[תשובה]:

ב"ה
שאלה:
[א]. יורנו רבינו סה"י דעת הרמב"ם ביחס לש"י. לידם. לכאורה הגמרא מלאה בסיפורים ודרשות, ואפילו בדרשות הלכותיות.
בהתייחסות למציאות שדים. וכן ישנו מדרש מפורש בבראשית רבה על בריאת שדים.
[ב]. וכן יורנו רבנו מה צריכה להיות ההתייחסות אל מדרשי חז"ל בתחומים הבאים:
(1). האם ישנו הבדל בין מדרש שמואב בש"ס למדרש שמואב במקור תנ"אי אחר, כגון מדרש רבה.
(2). האם ישנו פשט לגבי מדרשים אשר נמנעים במציאות? [הנוסח לקוי. (מע)]



[א]. יחסו של הרמב"ם למושג השדים שלילי בהחלט, כפי שבאו הדברים לידי ביטוי בכמה וכמה מקומות, בפרט במ"נ. ויפה הגדיר הרבי מקוצק את הדברים, וכבר ציינת עליו כמה פעמים בבאורי למשנה תורה של הרמב"ם. והאגדה בבראשית רבה על בריאת השדים ברורה, שהרי הוא אומר שברא רוחם ולא הספיק לברוא גופם עד ששקעה חמה. והדברים

תמוהים, הרי אין החמה שוקעת לגמרי אלא היא שוקעת ממקום זה וזורחת במקום מקביל, וכל המציאות כולה לפני הקב"ה כאבק אבק, והיאך אפשר לומר "שקעה עליו חמה"?
ב. על אגדות חז"ל ראה פיהמ"ש לרמב"ם בפרק חלק, 'שלוש כתות' וכו'.
ג. סדר הלימוד בתימן כבר כתבתי בחוברת "שמעתי", וחזר ונדפס בקובץ "כתבים" אשר לי.

בכ"ר יוסף קאפח
קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות לזכיו הרבים
מאת מו"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל
מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com